

## ALMANYA VE AVUSTURYA'DA DÖRDÜNCÜ KUŞAK TÜRK GENÇLERİ

*Sedat ŞAHİN*

**Özet:** 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya, savaştığı batılı güçlerin desteğiyle ekonomisini yeniden canlandırmış, 1950'li yılların sonuna doğru ekonomik bir güç olmaya başlamıştır. Almaya'nın ekonomik bir güç olarak bu kadar hızlı gelişmesini sağlayan, bilinenin aksine 2. Dünya Savaşı'nda bizzat savaştığı ülkeler sayesinde olmuştur. 1960'ın başında iş gücüne duyduğu gereksinimden dolayı birçok ülkeyle ikili anlaşmalar yaparak, iş gücünü ülke dışından temin etmeye çalışmıştır. Türkiye'de bu ülkeler arasında yer almıştır.

1962'den itibaren Türkler Almanya'nın ihtiyaç duyduğu iş gücünü sağlamak amacıyla bu ülkeye göç etmiştir. Bugün Almanya'da yaklaşık 3000000 Türk yaşamaktadır. Almanya'da yaklaşık 55 yılı geride bırakan Türkler, Almanya'da sosyo-ekonomik açıdan büyük bir güç olmuştur. Göçten sonra günümüze kadar Almanya'da farklı kuşaklar ortaya çıkmıştır. Almanya'ya ilk defa 1962 yılında giden Türkler kısaca 1., onların çocukları 2., ilk defa Almanya'ya gidenlerin torunlarına ise 3. kuşak Türkler olarak tanımlanmıştır. Günümüzde ise 15-25 yaş aralığında yeni bir kuşak yetişmektedir. Biz araştırmamızda bu yeni yetişen kuşağı, yapılan bilimsel araştırmalar ışığında inceleyerek, araştırma verilerini analiz edip, Avusturya'da yetişen 4. kuşak Türklere kısaca değineceğiz. Gerek Almanya'da gerekse de Avusturya'da yetişen bu yeni kuşağa yapılan olumsuz eleştirilerin bilimsel dayanağının olmadığı açıklamaya çalışacağız.

**Anahtar kelimeler:** Almanya, Türkiye, Almanya'ya göç, dördüncü kuşak.

### **The Fourth Generation of Turkish Youth in Germany and in Austria**

**Abstract:** After the Second World War, Germany revitalised its economy with the help of western powers that it fought against and became an economic power in the end of the 1950s. What made Germany economy grow so fast are the countries that it fought in the Second World War. In the early 1960s, it needed work force, made contracts with many countries, and tried to gather work force from abroad. Turkey has been one of these countries.

After 1962, Turks migrated to Germany in order to serve as work force. Today about 3000000 Turks live in Germany. Turks, who have spent over 55 years there, represent a big socioeconomic group in Germany. This led to other generations after the migration to Germany. The Turks who went to Germany were called the 1<sup>st</sup>, their kids are the 2<sup>nd</sup>, their grandchildren are the 3<sup>rd</sup> generation. Today there is a new generation coming at the ages of 15-25 that is entitled the fourth generation. In this paper, within the light of scientific research, this new generation will be analyzed, the fourth generation in Australia will be discussed It will also be proven that the criticism directed to the fourth generation both in Germany and Australia is in valid and not scientific.

**Key words:** Germany, Turkey, migration to Germany, fourth generation.

## Giriş

2. Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye ile Almanya arasında 30 Ekim 1961 tarihinde "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Almanya Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Türk Firmaları İşçilerinin İstisna Akdi Çerçevesinde İstihdamına İlişkin Anlaşma" imzalanmıştır. İlk aşamada, Türkiye'den 450 insan Haydar Paşa Garından Düsseldorf kentine trenle hareket etmiş ve bu insanlar Almanya'da çalışma bakanı tarafından davul zurna ile karşılanmıştır (*Deutschland Dergisi*, 1997, s. 46). Ekim 2016 itibarıyla bu anlaşmanın üzerinden tam 55 yıl geçmiştir. 1961 yılında 450 olan Türk göçmen sayısı 2015 yılı itibarıyla 1.531.749'a ulaşmıştır (Almanya İstatistik Kurumu, 2015, s. 45). Yaklaşık 750 000 Türk kökenlinin Alman vatandaşlığına geçmiş olduğu göz önüne alınırsa, Türklerin nüfusu Almanya'da önemli bir toplumsal grubu oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle Türkler, Almanlardan sonra en büyük nüfusa sahiptir. 2014 yılına kadar Türk nüfusu istikrarlı bir biçimde artarken, 2014 sonrasında, yıllık olarak %1,5 oranında azalma görülmektedir. Nüfusun azalması 4. kuşak Türklere ilişkin bir eğilim olarak karşımıza çıkmaktadır. 4. kuşak, Almanya'da yaşayan diğer 3 kuşağa göre çok büyük farklılıklar göstermektedir. Burada 4. kuşak dışında kalan kuşakların ne gibi özellikleri olduğu konusuna değinilmeyecektir. Çünkü diğer kuşaklara ilişkin yeteri kadar araştırma yapılmıştır. Bizi asıl ilgilendiren konu 4. kuşak Türklere.

Almanya'ya göçün üzerinden 55 yıl geçmesine rağmen 4. kuşak Türklere ilişkin derinlemesine bir araştırma henüz yapılmamıştır. Fakat beklenenin aksine "Türkler nesiller boyu Almanya'da kaldılar, çocuk sahibi oldular, onları yetiştirdiler, emekli oldular, bazıları Türkiye'ye tekrar geri döndü, bazıları ise Almanya'da yaşamaya devam etti" (Zengin, 2010, s. 331). 4. kuşak Türklere ilişkin farklı toplumsal gruplar ve siyasi partiler tarafından olumlu ve olumsuz eleştiriler yapılmaktadır. Alman yetkililer genelde olumsuz eleştirileri ön plana çıkarırken Türk araştırmacılar da olumlu eleştirileri ön planda tutmaktadır. "Basında karşımıza çıkan şu örnek yükselen bu karşıt görüşleri ve onların karşısında duran ve entegrasyonu destekleyen kitleyi göstermektedir" (Yılmaz, 2016, s. 305).

Basın yayın aracılığıyla yapılan eleştiriler bilimsel olmaktan uzak, yoğun olarak bireysel düşünceleri veya siyasal eğilimleri yansıtmaktadır. Almanya, özellikle de basın yayın organlarının 4. kuşağa ilişkin eleştirileri üç temel noktada toplanmaktadır: 1) 4. kuşak Türkler de diğer kuşaklar gibi Almanya'ya uyum sağlamamıştır ve uyum sağlamak için bir çaba sarf etmemektedir. 2) Diğer kuşaklar gibi 4. kuşak da yeterli derecede Almanca bilmemektedir, aynı zamanda Türkçe bilgileri de son derece yetersizdir ve gerek Almanya'nın ve gerekse de Türkiye'nin verdiği eğitim desteğinden yararlanmamaktadır. 3) 4. kuşak Türkler arasında işsizlik oranı yüksektir. 4) 4. kuşak Türkler arasında şiddet olgusu yaygındır (bk. Şen, 2015, s. 35).

Yukarıda sıralanan maddeler doğru parametrelerle ele alındığında, bilimsel araştırmalar ve bu araştırmaların ortaya koyduğu sonuçlar değerlendirildiğinde, doğruluk payı bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle, Alman siyasal partilerinin Türk varlığına ilişkin ideolojik yaklaşımları genel bir yaklaşım gibi yansıtılırken, Almanya'da yaşanan siyasal konjonktüre göre de farklılık göstermektedir.

#### **Almanya'daki 4. Kuşak Türkler**

4. kuşak olarak tanımlanan Türkler 2000 yılından sonra büyük oranda Almanya'da doğup büyüyen gençlerdir. Sayıca az bir oranda aile birleşiminden yararlanarak Almanya'ya gitmiştir. Aile birleşimi yoluyla Almanya'ya giden Türk gençleri Türkiye'de bulunan Goethe Enstitüsünde dil sınavında başarılı olmadan Almanya'ya gidememektedir. Söz konusu dil sınavını başaramayan ama aile birleşiminden yararlanmak isteyenler belirli süre zorunlu olarak Almanca kurslarına tabi tutulmaktadır. Bu konuya ilişkin başka bir olgu da, Almanca sadece ve sadece Türkiye'den Almanya'ya gidecek olan insanlardan talep edilmektedir. Aile birleşimi aracılığıyla Almanya'ya gidecek olan başka ülke insanlarından istenmemektedir. Dolayısıyla Almanya bu bağlamda Türkiye'ye çifte standart uygulamaktadır. Buradaki amaç Türklerin aile birleşimi yoluyla Almanya'ya göç etmesini engellemektir. Bu duruma paralel olarak Almanya'da yetişen ilkökul, ortaokul ve lise eğitimini Almanya'da alan bir gencin Almanca dil sorunu vardır demek ne derece bilimsel bir yaklaşım olur, doğrusu tartışmalıdır. Çünkü zorunlu eğitimin bir çok aşamasını geride bırakan bir kitlenin doğup büyüdüğü, eğitimini aldığı o ülkenin dilini bilmemesi söz konusu değildir.

4. kuşak Türkler kendilerini hem sözlü hem de yazılı olarak Almanca ifade edebilmektedirler (bk. Şen, 2015, s. 56). 4. kuşağa dil eleştirisini olumlu anlamda destekleyen başka parametreler de mevcuttur. İstisnasız, Almanya'da zorunlu eğitim göz önünde bulundurulduğunda, bu kuşağı oluşturan kitlenin hepsi Alman okullarına gitmiştir. Buradan yola çıkarak lise düzeyinde eğitimini tamamlayan birisi, Almanca bilgisini iş yaşamına da yansıtmaktadır. Almanya'nın yaptığı dil yetersizliği eleştirisi, 4. kuşak Türkler göz önünde bulundurulduğunda doğru değildir ve siyasal bir yaklaşımın göstergesidir.

4. kuşağın bir başka özelliği ise çok kültürlü (multikulturell) olmalarıdır. Onlar, diğer kuşaklardan daha eğitilmiş ve eğitimin getirdiği avantajları iş yaşamında diğer kuşaklara göre daha iyi aktarabilmektedir (bk. Kaya, 2015, 137). Buna bağlı olarak Almanya'da bir yüksek öğrenim programına kayıtlı öğrenci sayısı 35 000 kişiyi bulmaktadır. Yüksekokul veya Meslek Yüksekokulları da göz önünde bulundurulduğunda lise sonrasında öğrenimine devam eden Türk öğrencilerin sayısı 200 000'i bulmaktadır. Bu orana Türkiye'den üniversite öğrenimi için giden veya yüksek lisans programlarına kayıtlı olan öğrencilerin

sayısı dâhil değildir. Dolayısıyla anılan oran oldukça yüksektir. Yine Almanya’da anaokulu ve lise aralığında okuyan Türk çocukların sayısı 480 000’dir (Şen, 2015, 34). Liseyi bitirme düzeyinde olan Türk gençlerinin büyük çoğunluğu meslek okulunu seçmektedir. Alman eğitim sistemine bu oranda entegre olmuş insanların dil sorunu veya uyum sağlayamıyorlar eleştirisi istatistiksel verilerin ışığında doğru değildir.

Almanya 2000 yılından itibaren bazı sektörlerde ihtiyaç duyduğu kalifeye elemanların bir bölümünü Türkiye’den sağlamıştır. Özellikle sağlık ve bilgisayar teknolojilerinde başarılı olan Türkler, Türkiye’de bulunan Goethe Enstitüsünde Almanca öğrenerek Almanya’da istihdam edilmiştir. Bu tezi destekleyen bir başka araştırma da Türklerin hangi dilde iletişim araçlarını kullandığına ilişkin yapılan araştırmadır. Türklerin tamamı, kuşaklar arasında bir fark olmaksızın Alman ve Türk medyasını ve iletişim araçlarını %93 oranında kullanmaktadırlar. Başka bir ifadeyle Türkiye Araştırmaları Merkezi tarafından 2015 yılında Türkler arasında 1000 kişiyle yapılan ankete göre Türkler her iki dili de günlük yaşamlarında etkin olarak kullanmaktadır (Almanya’daki Türk Medyası, 2015, s. 22).

Yukarıda yapılan ankete göre 4. kuşak olarak kabul edilen 18 yaşındaki Türk gençlerinin 3/4’ü Almancayı çok iyi bildiklerini; okumak, anlamak, yazmak konusunda problem yaşamadıklarını ifade etmektedirler. Özellikle resmî kurum yazışmalarında, gereken resmî belgeleri doldurma ve anlamada hiçbir problemlerinin olmadığını araştırmalar göstermektedir. Sadece resmî kurumlarla olan ilişkilerinde değil televizyon, radyo, gazete, Genel Ağ (İnternet) gibi iletişim araçlarını hem Almanca hem de Türkçe takip etmektedirler.

Yine 2015 yılında Uyum Araştırma Merkezinin yaptığı araştırmaya göre Türklerin %78’i kendilerini evlerinde hissetmektedir. Almanya onlar için vazgeçilmez bir vatan hâline gelmiştir. Eğer yabancı ülke vatandaşları farklı bir ülkeyi kendi evi gibi algılıyorsa, doğal olarak o ülkenin dilini de öğrenme zorunluluğu hissetmektedir.

Bir başka olgu da, Türklerin büyük çoğunluğu hem Türkiye’yi hem de Almanya’yı vatan olarak algılamaktadır. Bu nedenle Türklerin %75’inin samimi arkadaş olarak kabul ettiği ya bir Alman arkadaşı ya da bir komşusu bulunmaktadır. Ankette ifade ettikleri şekliyle Almanya “akıllarına” ve Türkiye “ruhlarına” hitap etmektedir. Ankete katılan 4. kuşak Türklerin %64’ü Almanya’da yaşamak istediklerini Türkiye’ye dönmek istemediklerini, %36 ise daha uygun çalışma koşulları buldukları takdirde Türkiye’de yaşamak istediklerini belirtmiştir. Her iki ülkede belirli sürelerle yaşamak isteyenlerin oranı %33’tür.

4. kuşak Türklerin Almanca sorunlarının olmadığına bir başka göstergesi de 4. kuşak Türklerin %87'sinin meslek eğitimi almış olmalarıdır. Almanya'ya ilk giden 1. kuşak Türklerin %63'ünün hiçbir meslek eğitimi bulunmamaktadır (bk. Kongar, 1989, s. 359). Dolayısıyla meslek eğitimi alabilmek için belirli koşulları yerine getirmek zorunluluğu vardır ve dil bilgisi de bu koşullardan bir tanesidir. Başka bir ifadeyle meslek eğitimini tamamlamış Türklerin Almanca sorunu bulunmamaktadır. %87 oranı oldukça yüksek bir orandır ve birçok ön yargıyı ortadan kaldırmaktadır. Bu konuya bağlı olarak, Almanya'da yaklaşık 140 000 büyük küçük Türk işletmeleri bulunmaktadır. Bu işletmelerde yaklaşık 400 000 kişi istihdam edilmektedir. Türk işletmelerinin ticari hacmi yaklaşık 53 milyar Avro'yu bulmaktadır. Dolayısıyla Türklerin sahip olduğu ekonomik güç ve Almanya'ya ekonomik açıdan katma değeri çok yüksektir. Özellikle iş bulma sorunu yaşayan 4. kuşak Türkler bu tür iş yerlerinde istihdam edilmektedir (bk. Şen, 2015, s. 87). Bu kuruluşlar başta gastronomi olmak üzere 100 farklı sektörde faaliyet göstermektedir.

4. kuşak Türkler Almanya'daki siyasal faaliyetlerle daha yoğun ilgilenmektedir. Diğer kuşaklarda olduğu gibi tek bir partiye yönelim 4. kuşakla birlikte sona ermiştir. 2013'teki Almanya genel seçimleri düşünüldüğünde Almanya'da aşırı milliyetçi parti hariç tüm partilerden milletvekili seçilmişler ve bu anlamda da rekor kırılmıştır. 2013 seçimlerinde 11 Türk milletvekili seçilmiştir. 4 kuşak Türkler bu anlamda siyasi partilere üye olma yaşını oldukça aşağıya çekmiştir. Bu duruma bağlı olarak 4. kuşak Türklerin 2015 yılı için %16'sı etkin olarak bir siyasi partide siyaset yapmaktadır. 4. kuşak Türk gençlerinin en çok katılım sağladığı sosyal etkinlik spor alanındadır. 4. kuşağın %23'ü bir spor alanıyla amatörce uğraşmaktadır.

4. kuşak Türklerin en önemli kazanımı ise karşımıza özel kuruluşlar aracılığıyla çıkmaktadır. Türkler artık Almanya'da kendi özel okullarını açma olanağı bulmuştur. Hannover'deki Türk iş adamları 2011 yılında VIB Özel Gymnasium kurmuşlar ve Türk çocuklarının bu okulda eğitim almasının önünü açmışlardır. Dolayısıyla, Hannover kentinde açılan bu okul Türklerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde önemli bir rol üstlenmiştir. Bilindiği üzere Gymnasium eğitimi almak Almanya'da üniversite öğreniminin en temel koşuludur. Almanya'da kendi eğitim sistemini oluşturmanın en önemli aracı söz konusu özel okullardır. Berlin'de kurulan Türk Üniversitesi de bu anlamda atılmış olan en önemli adımdır. Almanya'daki Türkler bu anlamda 4. kuşağın çok iyi eğitim alabilmesi için elinden geleni yapmaktadır. Her eyaletin eğitim sistemi farklılık gösterdiğinden Türkler bu farklılıklara uyum sağlamaktadır. Başka bir ifadeyle Gymnasiuma giriş notu her eyalete göre değişkenlik gösterdiğinden Türkler bu sistemin üstesinden gelmek için eğitime yatırım yapmaktadırlar.

2015 yılı için Almanya'da suç işleyen yabancılar düşünüldüğünde 4. kuşak Türk gençleri arasında bu oran yüksek değildir. Almanya'da 15-25 yaş aralığındaki gençler arasında 4. kuşak Türklerin Almanya'da herhangi bir suça karışma oranı %6'dır (bk. Şen, 2015, s. 45). Dolayısıyla bu oran Alman gençlerle paralellik göstermektedir. Başka bir ifadeyle Türk gençlerinin suç işleme oranı geçmiş yıllara göre bir artış değil azalma göstermektedir. Geçmiş yıllarda bu oran genel olarak %12 olurken, 2015 yılında en düşük seviyeye düşmüştür. 4. kuşak Türklerin genel olarak karıştıkları suçlar şiddet içeren suçlardır. Kavga, diğer çeteleri tehdit, bölgesel güç gösterisine dayalı suçlardan oluşmaktadır. Suç işleyen Türk gençlerinin yaşları genelde 18 yaşından küçüktür.

Almanya'daki yabancılar arasında eş düşük suç oranına sahip olan Türkler, Almanlarla aynı suç oranına sahiptir. Dolayısıyla, yukarıda olumsuz eleştiri maddeleri arasında yer alan gençlerin arasında şiddet olgusunun yaygın olduğu tezi doğru bir yaklaşım değildir. Özellikle Alman ceza hukukunun şiddet içeren suçlara ağır yaptırımlar içerdiği göz önüne alınırsa, söz konusu oran eleştirildiği gibi yüksek değildir. Bu oranın gelecek yıllarda daha da düşeceği açıktır. Çünkü, suça karışan bir gencin gelecekte bir yerde istihdam edilmesi oldukça zordur.

Almanya'da 4. kuşak Türklerin devlet kurumlarında memur olarak istihdam edilme oranları oldukça yüksektir. Genelde bu konu çok dikkatle incelenmemiş bir konudur. Konrad Adenauer Vakfı'nın 2016 yılı için hazırladığı raporda (Konrad Adenauer Yayınları, 2016, s. 46) devlet memuru olan Türklerin oranı %29 olup bunların ağırlıklı çoğunluğunu 4. kuşak Türkler oluşturmaktadır. Almanya'da her alanda devlet memuru olan Türkler bulunmakla birlikte, ağırlıklı olarak eğitim ve bilişim alanında istihdam edilmiştir. Almanya'da devlet memuru olma ölçütlerinin zorluğu göz önünde bulundurulursa bu oranın oldukça yüksek olduğu gözükmektedir. Çünkü kamuda memur olabilmek için yerel meclisler, eyalet parlamentosu gibi devlet kurumlarının yetkisinde olan atama ölçütlerini aşmak oldukça zordur. Başka bir ifadeyle devlet memuru olabilmek için birçok kurumun ölçütlerini yerine getirmiş olma şartı gerekmektedir.

Bir başka eleştiri konusu da Türklerin erken evlilik yaptığına ilişkindir. Özellikle 1 ve 2. kuşağın evlenme yaşı oldukça küçüktür. 4. kuşak Türklerin diğer kuşaklara göre evlenme yaşı 25'in üzerine çıkmaya başlamıştır. Evlilik yaş ortalamasının daha sonraki kuşaklarda yükseleceği çok açıktır. Bu konuya bağlı olarak, yabancı birisiyle evlenme oranları da gittikçe yükselmektedir. Küreselleşme olgusu Almanya'da yaşayan 4. kuşak Türkler arasında diğer kuşaklara göre daha çok etkili olmuştur. Dolayısıyla çok kültürlülük olgusu bu kuşağın en belirgin özelliklerinden birisi olmuştur. Örneğin 4. kuşak Türk erkeklerinin %19'u yabancı uyruklu biriyle evlenirken, Türk kadınların bu oranı

%14'tür. Dolayısıyla küreselleşme denilen olgu 4. kuşak Türkleri yoğun bir şekilde etkilemiş, bu olgu evliliklere de yansımıştır. Evlenen yabancıların kökenleri de oldukça farklıdır. Önceki kuşaklar ağırlıklı olarak Almanlarla evlenirken, 4. kuşak için bu anlayış söz konusu değildir.

Yine diğer kuşaklara göre hane içinde yaşayan aile fert sayısı 2016 için 3 ferde düşerken, 4. kuşak Türkler arasında yalnız yaşama olgusu gittikçe rağbet görmektedir. Bu oran diğer kuşaklara göre hiç karşılaştırılmayacak düzeydedir. Çünkü diğer kuşaklara göre, istisnai durum dışında, böyle bir özellik görülmemektedir. Alman gençler arasındaki yalnız yaşama oranı 2016 yılı için %69 iken, Türk gençleri arasında bu oran %23'e yükselmiştir. Bu oranın gelecekte daha da artacağı çok açıktır.

Alman İstatistik Kurumunun 2016 yılı raporuna göre, her yıl yaklaşık 40.000 Türk vatandaşı uzun yıllar yaşadığı, hatta doğup büyüdüğü Almanya'yı terk edip Türkiye'ye yerleşmektedir. Almanya'da yaşayan Türklerin büyük çoğunluğunun Almanya'yı ikinci vatan olarak algıladıklarına daha önce değinilmişti. O hâlde vatan olarak algılanan bir ülke neden terk edilmektedir sorusu akla gelmektedir. Bu oran Almanya'daki Türk nüfusu göz önünde bulundurulduğunda oldukça yüksektir. Bu, derinlemesine incelenmesi gereken bir konudur. Alman İstatistik Kurumu bu yukarıda yöneltilen soruya cevap vermek amacıyla anketler yapmıştır. Anketlerde mümkün olduğu kadar bu geri dönen kişilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu anketler Türkiye'ye neden göç edildiğine dair önemli ipuçları vermektedir. Türkiye'ye geri dönenlerin veya orada doğup büyüdüğü hâlde Türkiye'ye yerleşenlerin nedenleri şu şekilde önemine göre sınıflandırılmıştır: 1. Duygusal olarak Almanya'da baskıya maruz kalmak 2. İşsizlik ve mesleki yetersizlik 3. Genel huzursuzluk 4. Ana vatana köken olarak bağlılık ve aidiyet duygusu 5. Türk ekonomisinin gelişmesi 6. Eğitim ve öğretim olanakları (Alman İstatik Kurumu, 2016, s. 87).

4. kuşak Türkler dışındaki kuşakların yukarıda sözü edilen maddeleri gerekçe göstererek Türkiye'ye dönmeleri anlaşılabilir. Ancak, Almanya'da doğup büyümüş 4. Kuşağın da aynı gerekçeyi göstermesi ilginçtir. Bu kuşağın Türkiye'ye dönme gerekçesi öncelik sırasına göre 6 ve 5. maddeleri kapsamaktadır. Başka bir ifadeyle öncelikleri diğer kuşaklara göre farklılık göstermektedir. Yıllık Türkiye'ye geri dönenler arasında 4. kuşak Türk gençlerinin oranı %37'dir. Almanya yetmiş Türk gençlerinin geri dönmeye sıcak bakmamaktadır. Çünkü Alman nüfusunun yaş ortalamasının yüksek olduğu düşünülürse, iş gücü açısından özellikle 4. kuşağın ülkelerine dönmelerini engellemeye çalışmaktadır. Bu kuşağa ilişkin olumlu anlamda düzenlemeler yapılmaktadır. Ancak Almanya'da bir gelecek göremeyen 4. kuşak Türklerin oranı her yıl gittikçe artmaktadır. Türkiye onlar için cazibe merkezi oluşturmaktadır. Yukarıda sözü edilen maddeler için gerekçesi olsa da asıl sorun Almanya'da yaşayan Türklerin ekonomik gelirleriyle ilgili bir

durumdur. Çünkü 2016 yılı için Alman bir ailenin ortalama aylık geliri 1730 Avro olurken bir Türk ailenin aylık geliri ortalama 1242 Avro'dur. Dolayısıyla Türkiye yerleşme isteğinin gerçek nedeninin ekonomik gelirle ilgili olduğu gözükmektedir. Almanya'da bir konut sahibi olamamış Türklerin aylık kira gideri 530 Avro'dur. Geriye dönüşün asıl nedenini belirleyen nedenler ne olursa olsun gelir düzeyine ilişkin bir sorundur. Yine Alman İstatistik Kurumunun 2016 yılı verilerine göre, Türklerin %15'i işsizlik parasıyla hayatını idame ettirmektedir. Bu oran daha yoğun olarak 4. kuşak dışında kalan kuşaklara ilişkin verilerdir.

Almanya'da yaşayan 4. kuşak Türkler için en önemli olgulardan birisi de, kadınların erkekler gibi sosyal etkinliklerde yer alması ve iş yaşamında diğer kuşaklara göre daha etkin rol oynamalarıdır. Kadınların evlenme yaşı, diğer kuşaklara göre, ileri bir yaşa ötelenirken, Infografik Welt'in verilerine göre özellikle 15-19 aralığındaki Türk kadınlarının büyük çoğunluğu Almanlarla yoğun ilişki kurmaktadır. Bu ilişki ana vatanındaki yakınlarından da yoğundur. Dolayısıyla Türk gençlerinin kapalı veya paralel bir toplum oluşturdukları yaklaşımı gerçekleri yansıtmamaktadır. Aynı şekilde herhangi bir sosyal kurum, spor kulüpleri, sivil toplum kuruluşlarında etkin olarak yer alan kadınların oranı %50'nin üzerindedir. Bu oran Almanlarla paralellik göstermektedir.

4. kuşak Türkleri diğer kuşaklardan ayıran bir başka özellik de, ikamet ettikleri mahallelere ilişkindir. Alman İstatistik Kurumunun yaptırdığı araştırmalarda genelde Türklerin akrabalarının, hemşehrilerinin veya Türklerin yaşadığı mahallelerde ev tuttuğu veya konut satın aldığı ortaya çıkmaktadır. Bu anlayışın 4. kuşak Türkler tarafından devam ettirilmediğini veriler ortaya koymaktadır (bk. *Deutschland Dergisi*, 2016, s. 34). Onlar için mahallelerinde kimlerin yaşadığını, hangi ülkeden geldiklerinin önemi yoktur. Bilakis farklı uluslardan gelen insanların ikamet ettiği yerlerde yaşamak 4. kuşak için tercih nedenidir. Dolayısıyla çok kültürlü anlayışları yaşadıkları mahalleye ilişkin yargıları ortadan kaldırmaktadır.

Yine 4. kuşak dışında kalan diğer kuşaklar Türk televizyon programlarını izlerken ve gazeteleri okurken, 4. kuşak Alman televizyon kanallarını izlemekte ve gazeteleri okumaktadır. Buna rağmen ana vatanlarına karşı duyarsız kalmamakta, Türkiye'ye ilişkin kitle iletişim araçlarını da yoğun olarak takip etmektedirler. Türkiye'de günlük yayımlanan gazeteler, basılan kitaplar aynı zaman diliminde Almanya'da da yerini almaktadır.

Bir başka olgu da kuşaklar arasındaki çocuk sayısına ilişkindir. Almanya'da yaşayan Türklerin çocuk sayısı kuşaktan kuşağa farklılık göstermektedir. 3. kuşak Türklerin çocuk sayısı ortalama 2'dir. 4. kuşak 15-25 yaş diliminde olduğundan onların ortalama çocuk sayısına ilişkin bir veri doğal olarak elimizde bulunmamaktadır. Evlenmiş olanların sahip olduğu çocuk sayısı da



bilimsel bir gerçekliği ortaya koymayacaktır. Gelecekte, 4. kuşak Türklerin çocuk sayısı Almanya'nın Türklere ilişkin yabancı politikalarının belirlenmesinde en temel gösterge olacaktır. Çünkü Almanya Türk varlığına ilişkin politikalarını uyum süreci bağlamında değerlendiriyor gibi görünse de, asıl üzerinde durdukları 4. kuşak Türklerin sayısına ilişkindir. Alman ekonomisinin gereksinim duyacağı kalifiye insan potansiyelini Alman gençlerinden sonra 4. kuşak Türkler sağlayacaktır.

2005 yılında Almanya'da çıkan uyum yasasının hedefleri 4. kuşağa yöneliktir. Bu yasanın hedeflenen kazanım sonuçları yıllar sonra kendini göstermektedir. Bu yasadan en çok etkilenen 2005 yılında yaşayan 2 veya 3. kuşak değil de 4. kuşaktır. Uyum yasası Türklerin artık kalıcı olduklarının da bir göstergesi değil, Almanya'da her alanda daha çok etkin var olacaklarının göstergesidir.

#### **Avusturya'daki 4. Kuşak Türkler**

Avusturya'da Almanya'daki gibi büyük bir Türk nüfusu olmasa da, Avusturya'da yaşayan Türklerin sayısı da genel nüfusa göre karşılaştırıldığında hiç azımsanmayacak düzeydedir. 2016 verilerine göre Avusturya'da 1,715 milyon yabancı yaşamaktadır ve bunların %15'i Türk vatandaşdır. Yaklaşık 250 000 Türk'ün %9'u 4. kuşak gençlerdir ve Avusturya'da bu gençlere ilişkin genel veriler Almanya'da yaşayan gençlerle büyük oranda paralellik göstermektedir (bk. Migration and Integration, 2015, s. 5). Başka bir ifadeyle Almanya'daki 4. kuşak Türklerin sosyoekonomik verileriyle Avusturya'dakilerin verileri neredeyse birebir örtüşmektedir. Bu anlamda, Almanya ve Avusturya fiilen farklı ülkeler olsa da, her iki ülkeyi birbirinden bağımsız olarak düşünmek doğru değildir.

Avusturya'daki 4. kuşak gençlerin yüksek öğrenim programlarında, Almanya'dakilere oranla, yoğun olarak sanat ve kültür ağırlıklı programları tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum Avusturya'nın sosyal, kültürel ve ekonomik yapısından kaynaklanmaktadır. Avusturya'daki Türk gençlerinin bir kısmı Almanya'daki üniversitelere devam etmektedir. Almanya'ya gidenlerin oranı her yıl gittikçe artmaktadır.

Almanya'da yaşayan gençlerden farklılık gösterdikleri tek konu politik eğilimleridir. Avusturya'da yaşayan 4. kuşak gençler politikayla yoğun olarak ilgilenmemektedir. Bunun nedeni ise Avusturya'daki siyasi partiler kanununa ilişkindir. Avusturya siyasi partiler kanunu Almanya'daki gibi yabancı kökenlilerin bir partide siyaset yapmasına çok olanak tanımamaktadır. Dolayısıyla Avusturya'daki gençler siyasal partilerin içinde etkin rol almamaktadır. Bunun bir nedeni de Avusturya'da son yıllarda yükselen yabancı düşmanlığına ilişkindir. Bilindiği üzere Avusturya, yabancı düşmanlığı bağlamında devlet kurumlarının da yer aldığı daha etkin bir role sahiptir.

## Sonuç

Almanya'da 4. kuşak olarak yetişen 15-25 yaş aralığındaki gençlere yönelik yapılan dil bilmedikleri, Almanya'ya uyum sağlamadıkları, şiddete eğilimli ve işsiz oldukları eleştirileri, yapılan bilimsel araştırmalar doğrultusunda haklı gerekçelere dayanmamaktadır. Büyük çoğunluğu Almanya'da doğmuş büyümüş bu gençler, Almanya'da günlük yaşamın her alanında yer almaktadır. Yapılan araştırmaların yüzdesel olarak olumsuz profilini ön plana çıkararak büyük çoğunluğu genelleme, yine Alman kamu ve özel kuruluşlarının yaptığı araştırmalar tarafından çürütülmüştür.

Olumsuz anlamda yapılan eleştirilerin temelinde tarihsel derinliği bulunan Türklere karşı ön yargıların yattığı çok açıktır. 55 yılı geride bırakan bir toplumun ve yetişen yeni kuşağının yaşadığı, eğitimi aldığı, farklı ülkelerin insanlarıyla iletişim kurduğu bir sosyal yaşam alanına uyum sağlamadığını, bir sorun olarak ortaya koymak yanlış bir yaklaşım tarzıdır. Siyasal partilerin kendi ideolojilerini kurumsallaştırmak amacıyla bir kuşağı ötekileştirerek göçmen ülkesi olan Almanya'nın kendi sistemiyle çelişmesi anlamına gelmektedir.

15-25 yaş aralığındaki 4. kuşak gençler, nüfusu yaşlanmış Almanya'nın bir anlamda sosyal sigortasıdır. Almanya, yetişen bu yeni kuşağın Türkiye'ye yerleşmemesi için yeni yasal düzenlemeler yapmaktadır. Çünkü 4. kuşağın çok kültürlü ve dilli olması nedeniyle, bu kuşağın bu özelliğini kendi sistemine entegre etmeye çalışmaktadır.

Almanya'da yaşayan Türklerin istikrarlı nüfus artışının 2015 yılı itibarıyla durması Almanya'nın istemediği bir durumdur. İstikrarlı nüfus artışı, genç nüfusa gereksinim duyan Almanya için hayati önem taşımaktadır. Sürekli göçmen alan Almanya yetişmiş bu kalifeye insan gücünü kaybetmek istememektedir. Dolayısıyla Almanya'nın çelişkili gibi görünen Türk varlığına ilişkin yaklaşımı 4. kuşak Türkler için geçerli değildir.

Özellikle Almanya ve Avusturya'daki 4. kuşak Türklerin büyük çoğunluğunun meslek liselerine, meslek yüksekokullarına gitmeleri ve sayıları oldukça yüksek olan üniversite öğrenimi yapmaları, en belirleyici olan eğitim alanında başarılı olmalarından dolayı, gelecekte her iki ülkenin yapısal sistemlerinde daha belirleyici olacaklarının göstergesidir. Bu durum yine gelecekte onların ekonomik durumlarına olumlu yansiyacaktır.

Almanya ve Avusturya'da yaşayan bu kuşak ana vatanları ile yaşadıkları ülkeler arasında her anlamda doğal olarak elçi olma görevlerini yerine getirecektir. Türkiye'ye sadece tatil amaçlı gelen bu kuşağın, yapılan bilimsel araştırmalarda tatil dışında hiç yaşamadığı Türkiye'yi vatan olarak algıladıkları (bk. Şen, 2016, s. 46; Şahin, 2009, ss. 265-270) görülmektedir.

**Kaynakça**

- Almanya İstatistik Kurumu. (2015). *2015 Yabancılar Raporu*, Almanya.
- Hintereder, P. (1997). *Integration und Sprache. Deutschland Dergisi*, Frankfurt am Main: Franfurter Societäts-Gmbh.
- Hintereder, P. (2016). *Spracherwerb. Deutschland Dergisi*, Frankfurt am Main: Franfurter Societäts-Gmbh.
- Kaya, A. (2000). *Berlin'deki Küçük İstanbul*. İstanbul: Büke Yayınları.
- Kongar, E. (1989). *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Konrad Adenhauer Yayınları. (2016). *2016 Yabancılar Raporu*, Almanya.
- Migration and Integration. (2015). *Zahlen.Daten.Indikatoren*, Statistik Austria, Avusturya.
- Mora, N. (2012). *Alman Medyasındaki Türkiye ve Türkler*. Akademik Perspektif.
- Şahin, S. (2012). Almanya'ya Türk Vatandaşlarının Göçünün 51. Yılı Kazanımlar ve Tehditler. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi, Kasım Sayısı*.
- Şen, F. (2015). Konrad Adenhauer Vakfı. *Almanya'daki Türkler*. Almanya: Konrad A. Yayınları.
- Yılmaz, O. (2016). Almanya'daki Başarılı Entegrasyon Örnekleri - Rol Model Olarak Türkler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 24*.
- Zengin, E. (2010). Türk - Alman Edebiyatına Tarihsel Bir Bakış ve Bu Edebiyata İlişkin Kavramlar. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 12*.

**Eletronik Kaynak**

- Migranten Studie*. Aralık 2016 tarihinde <https://www.welt.de> > Politik > Themen adresinden erişildi.

